

2023-01-30

Svk 2023/115

Ansökan om att använda intäkter från överbelastning för att finansiera ett elstöd åt fysiska personer

Nödåtgärd

Svenska kraftnät ansöker till Energimarknadsinspektionen (Ei) om att få använda maximalt 10 miljarder kronor (mdkr) av intäkter från överbelastning för att finansiera ytterligare ett elstöd till fysiska personer och därtill nödvändig administration. Det föreslagna elstödet utgår från en schabloniserad elkostnad utifrån den modell som beskrivs i den tidigare ansökan (Svk 2022/2568).

Elstöd utgår för 80 procent av uppmätt elförbrukning i berörda uttagspunkter under perioden november-december 2022. Ersättningen per kWh uppgår till skillnaden mellan det genomsnittliga elpriset på dagen före-marknaden i respektive elområde och referenspriset 75 öre/kWh under perioden november-december 2022. I elområde 1 och 2 uppgår ersättningen till 90 öre/kWh, i elområde 3 till 126 öre/kWh och i elområde 4 till 129 öre/kWh.

Bakgrund till ansökan

Den 9 januari 2023 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag (KN2023/01908) att ansöka hos Ei om att använda intäkter från överbelastning i transmissionsnätet för el för att finansiera åtgärder som på kort sikt kan komma hushållen i hela Sverige till del. I uppdraget framgår att ansökan ska avse elstöd för hushållens elkostnader under månaderna november och december 2022. Det framgår också att ersättning bör ges för förbrukning som har haft ett högre genomsnittligt elpris än referenspriset 75 öre/kWh på spotmarknaden under samma period. För att hushålla med intäkterna från överbelastning anges vidare att Svenska kraftnät bör ansöka om ett tak för den förbrukning som ett hushåll kan få elstöd för.

Rättsliga förutsättningar

De rättsliga förutsättningarna för ansökan om stöd är Rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma tillrätta med de höga energipriserna (nödförordningen).

Om de prioriterade mål som anges i artikel 19.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen) har uppfyllts i tillräcklig grad får intäkterna användas som en inkomst som ska beaktas av tillsynsmyndigheterna när dessa godkänner metoderna för beräkning av nättariffer eller fastställande av nättariffer, eller båda. Övriga intäkter ska placeras på ett separat internkonto tills dess att de kan användas för de ändamål som avses i artikel 19.2 i elmarknadsförordningen.

Enligt artikel 9.1 i nödförordningen får dock intäkter från överbelastning som härrör från tilldelning av kapacitet mellan elområden användas för att finansiera åtgärder till stöd för elslutkunder i enlighet med artikel 10 i nödförordningen. Som exempel på tillåten åtgärd anges i artikel 10.4 b) i nödförordningen direkta överföringar till elslutkunder, inbegripet proportionerliga sänkningar av nättariffer. Artikel 10.1 i nödförordningen stadgar att medlemsstaterna ska säkerställa att alla överintäkter till följd av tillämpningen av taket för marknadsintäkter används på ett riktat sätt för att finansiera åtgärder till stöd för elslutkunderna som mildrar effekterna av de höga elpriserna på dessa kunder. Åtgärder för att finansiera stöd för elslutkunder ska enligt artikel 10.2 i nödförordningen vara klart definierade, transparenta, proportionerliga, icke-diskriminerande och kontrollerbara samt får inte motverka skyldigheten att minska bruttoelförbrukningen enligt artiklarna 3 och 4 i nödförordningen.

En elslutkund definieras enligt artikel 2.1 punkt 14 i nödförordningen som en kund som köper el för eget bruk.

Nödåtgärden påverkar inte Svenska kraftnäts förmåga att uppnå de prioriterade målen

I enlighet med Svenska kraftnäts tidigare ansökningar (Svk 2022/2568 och Svk 2022/3972) som Ei har beslutat om kommer nödåtgärder med en beräknad total budget på maximalt 55,6 mdkr inte att påverka Svenska kraftnäts förmåga att uppnå de prioriterade målen. Med hänsyn till de förändringar som har skett i förhållande till den första ansökan i form av införandet av ett tak för det elstöd näringsidkare och juridiska personer kan erhålla, bedöms kostnaden för de två tidigare stöden inte överstiga 45,6 mdkr. Den nödåtgärd om 10 mdkr som omfattas av denna ansökan beräknas därmed rymmas inom 55,6 mdkr. Mot bakgrund av detta bedömer Svenska kraftnät att det också går att finansiera denna nödåtgärd utan att det påverkar Svenska kraftnäts förmåga att uppnå de prioriterade målen enligt artikel 19.2 elmarknadsförordningen.

Vem omfattas av stöd?

Elstödet omfattar alla fysiska personer som hade ett gällande elnätavtal med ett elnätbolag den 31 december 2022 för en uttagspunkt där el förbrukades någon gång under perioden november-december 2022.

Stödet i en specifik uttagpunkt betalas ut till den fysiska person som hade ett gällande elnäsavtal för denna uttagpunkt den 31 december 2022. Det här innebär att den som flyttat under perioden kommer att få stöd baserat på uppmätt förbrukning i den nya uttagpunkt som denne har tecknat elnäsavtal för.

Nyanslutningar under perioden behandlas på samma sätt som befintliga, vilket innebär att det endast är den förbrukning som har skett i den nya uttagpunkten under november och december 2022 som berättigar till stöd.

Fysiska personer som av olika anledningar inte vill motta ett stöd bör ges förutsättningar att kunna anmäla att de inte vill ha elstöd.

Genomförande

Sveriges cirka 160 nätbolag sammanställer och skickar information om sina berörda elslutkunder och deras förbrukning under perioden november-december 2022 till utbetalande part.

Försäkringskassan och Svenska kraftnät har den 19 januari 2023 fått i uppdrag från regeringen (S2023/00259) att vidta förberedande åtgärder i syfte att möjliggöra utbetalningar för att stödja elkunder i hela landet för deras höga kostnader för förbrukningen av el under november och december 2022. Dessa förberedelser pågår löpande.

Inom ramen för denna ansökans inlämnande är utbetalningslösningen dock inte färdigställd. Svenska kraftnät kommer därför i samband med denna ansökan att skicka en redovisning till Regeringen/Klimat- och näringslivsdepartementet att utse en annan myndighet än Svenska kraftnät som får i uppgift att hantera beslut om utbetalning samt genomföra själva utbetalningen till fysiska personer i enlighet med den modell som beskrivs i denna ansökan.

Kostnaden för en kontant utbetalning och dess administration

Svenska kraftnät bedömer att den IT-lösning som Försäkringskassan har tagit fram för att hantera utbetalning av det elstöd som omfattas av förordning (2022:1872) även bör kunna användas för utbetalning av det elstöd som omfattas av denna ansökan. Kostnaden för IT-utveckling beräknas därmed minska medan kostnaden för utbetalning och tillhörande administration bedöms öka som en följd av att ersättning utgår till alla elområden i enlighet med regeringsuppdraget denna ansökan utgår ifrån. Baserat på detta uppskattas de administrativa kostnaderna uppgå till maximalt 300 mnkr.

Att göra en sammanställning av elslutkundernas faktureringsuppgifter och förbrukning under en 2-månadersperiod ligger inom nätföretagens

kärnverksamhet och eventuella merkostnader bedöms därmed kunna finansieras inom intäktsramen.

Motivering till vald modell för nödgärd

Grundmodell

Den valda modellen utgår från en schabloniserad elkostnad och gör ingen skillnad på var i landet en fysisk person förbrukar el eller hur stor förbrukningen är. Det innebär att alla fysiska personer hanteras lika. Grundmodellen är också densamma som i det elstöd som omfattas av förordning (2022:1872). Detta medför att administrationen förenklas och därmed kan elstödet betalas ut så snart och effektivt som möjligt.

En nackdel med en generell ansats är att den inte tar hänsyn till den faktiska elkostnaden. Svenska kraftnät har tidigare utvärderat genomförbarheten i att utgå från faktiska elkostnader och inte en schabloniserad elkostnad baserad på elpriset på dagen före-marknaden. Det skulle dock i praktiken medföra ett individuellt ansökningsförfarande där berörda elslutkunder måste inkomma med dokumentation över faktisk elkostnad till prövande myndighet. En sådan modell skulle därmed försena utbetalningen och riskera att leda till en mycket administrativ, kostsam och tidskrävande börda för såväl mottagare av elstöd som utbetalande myndighet. Att utgå från den faktiska elkostnaden bedöms därmed inte som rimligt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv med hänsyn till de begränsade belopp som respektive utbetalning kommer att avse.

I likhet med den tidigare ansökan (Svk 2022/2568) anser Svenska kraftnät att stöd inte ska betalas ut vid normala prisnivåer. Referenspriset på 75 öre/kWh bestämdes därmed utifrån historiska prisnivåer men också med hänsyn tagen till Svenska kraftnäts tillgång till intäkter från överbelastning. Referenspriset ligger ungefär 25 procent högre än det högsta medelvärde som har noterats det senaste decenniet.

Genom att denna nödgärd är ett elstöd för månaderna november och december 2022 har brytpunkten satts till den 31 december 2022 som är den sista dagen i den angivna perioden. På så sätt bedöms elstödet i en uttagspunkt i så stor utsträckning som möjligt tillfalla den fysiska person som har förbrukat el under den angivna perioden.

Förbrukningstak

I uppdraget (KN2023/01908) står att Svenska kraftnät, för att hushålla med intäkterna från överbelastning, bör ansöka om ett tak för den förbrukning som ett hushåll kan få elstöd för förutsatt att det inte försenar utbetalningarna av stödet. Vidare anges att taket bör sättas högre i elområden som har högre elförbrukning på

grund av att det kallare klimatet leder till högre uppvärmningskostnader under vinterhalvåret.

Svenska kraftnät bedömer att det är svårt att ta fram rättvisande förbrukningstak i kWh som är olika för olika delar av Sverige, i synnerhet med den begränsade tidsram som anges i regeringsuppdraget. Det skulle kräva detaljerade uppgifter om exempelvis förbrukning och temperatur i de olika elområdena under den angivna tidsperioden. Då detta är data som Svenska kraftnät inte har tillgång till skulle det medföra ett omfattande arbete som skulle behöva involvera såväl elnätsbolag som SMHI och som skulle ta väsentlig tid i anspråk. Även med tillgång till data är det svårt att ta fram en taknivå som är rättvisande för ett helt elområde då temperaturvariationerna inom ett större område kan variera betydligt. En taknivå per elområde skulle därmed riskera att uppfattas som godtyckligt och missvisande av många stödmottagare. Att ha olika taknivåer inom ett elområde bedöms inte heller som rimligt sett till den ökade administration detta skulle medföra.

Svenska kraftnät föreslår att ersättningen begränsas till 80 procent av förbrukningen. En begränsning på 80 procent innebär att Svenska kraftnät hushållar med intäkterna från överbelastning och ger fortsatt goda förutsättningar att uppfylla de prioriterade målen utan att behöva genomföra alltför kraftiga höjningar av nättariffen i framtiden. Samtidigt minskar risken för att ett återkommande stöd underminerar incitamenten att hålla ned sin förbrukning, då en del av förbrukningen fortsatt kommer vara exponerad mot det faktiska elpriset. Den föreslagna begränsningen är lika för alla och enkel att administrera.

En begränsning signalerar därtill att det är viktigt att de som har möjlighet vidtar åtgärder för att hålla ned sin förbrukning när elpriset är högt då det bidrar till att förbättra effektsituationen samtidigt som det sänker elpriset.

Nödförordningens kriterier

Ei har i sitt tidigare beslut 2022-102955 den 16 november 2022 bedömt att grundmodellen uppfyller nödförordningens kriterier i artikel 10.2. Den enda skillnaden i denna ansökan är att en procentuell begränsning som är lika för alla har lagts till vilket inte bör påverka bedömningen av kriterierna i artikel 10.2. Nödåtgärden i denna ansökan bedöms därmed också vara förenlig med de kriterier som anges i artikel 10.2 genom att den bedöms vara tydligt definierad, transparent, proportionerlig, icke-diskriminerande, kontrollerbar och att den inte motverkar skyldigheten att minska bruttoelförbrukningen.